

Jobcentrene skal finansiere en stor del af Arne-aftalen. Men det er uvist hvordan

En stor del af midlerne til regeringens aftale om tidlig pension skal tages fra jobcentrene. Men det kan blive en svær opgave, vurderer eksperter. Selve aftalen møder også kritik for at være utilstrækkelig i forhold til at løse problemerne med nedslidning på det danske arbejdsmarked

Beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard (S), René Christensen (DF), Karsten Hønge (SF), Skatteminister Morten Bødskov (S), Leif Lahn Jensen (S), Pernille Skipper (EL), Pia Olsen Dyhr (SF) og Victoria Velásquez (EL) præsenterede natten til lørdag aftalen om en ret til tidlig pension. Philip Davali/Ritzau Scanpix

Information – 12. oktober 2020

Af Louise Schou Drivsholm

Når regeringens længe ventede aftale om ret til tidlig pension træder i kraft næste år, skal næsten en tredjedel af finansieringen på sigt findes ved besparelser i landets kommunale jobcentre.

S-regeringen, Dansk Folkeparti, SF og Enhedslisten blev natten til lørdag enige om den såkaldte Arne-aftale til de mest nedslidte på arbejdsmarkedet.

Med aftalen afsættes omkring 3,5 milliarder kroner årligt til en ret til tidlig pension. 1,1 milliarder skal findes ved det, som forligspartierne kalder »nytænkning af den kommunale indsats«. Der står blandt andet i aftalen, at jobcentrene er »ramt af for meget bureaukrati«.

Men hvordan den markante besparelse på beskæftigelsesområdet skal realiseres, står ikke klart. Det skal først aftales i 2021. Nogle tiltag vil formentlig kræve opbakning fra andre partier, som er med i tidligere forlig, og kan først træde i kraft efter næste folketingsvalg.

Flemming Larsen, der er professor ved Center for Arbejdsmarkedsforskning på Aalborg Universitet og har lavet feltstudier på landets jobcentre, understreger, at det ikke blive nogen let opgave at skære så markant på dem.

»En milliard om året er mange penge. Det kommunale beskæftigelsessystem er meget tungt, fordi der er så mange lovgivningskrav. Men spørgsmålet er, om staten kan gøre det på en bedre, mere effektiv måde ved at aftale generelle besparelser,« siger han.

Der er flere berettigede årsager til, at jobcentrene er blevet en »politisk prygelknabe«, mener Flemming Larsen. Men ifølge ham er der også tendens til at undervurdere den opgave, de løser.

»De seneste tyve år er socialpolitikken i høj grad rykket ind på jobcentrene. Det er ikke nødvendigvis en dårlig idé, men betyder, at gruppen af borgere, som er tilknyttet jobcentrene, er blevet en noget anden. Flere har andre udfordringer end 'bare' at være ledige, og det gør indsatsen mere ressourcetung,« siger han.

Iben Bolvig, som er seniorforsker med fokus på beskæftigelsesområdet i VIVE, mener, at der er et »besparelspotentiale« på jobcentrene. Men det er ikke så simpelt, som det ofte gøres til, understreger hun.

»Der skal en del mindre borgerkontakt til, for at man rigtig kan spare noget. Nogle analyser viser, at hyppig kontakt er vigtig for nogle borgere. For andre er det unødvendigt, og her kan spares noget,« siger hun.

Man har ikke før prøvet at skære store dele af jobcentrenes arbejde væk eller givet dem helt frie midler for at komme bureaukratiet til livs, fortæller Iben Bolvig.

»Så det bliver formentlig lidt af et eksperiment, uanset hvordan man vil komme i mål med de store besparelser.«

Upræcis aftaletekst

Det var ifølge DR Dansk Folkeparti, som til slut i forhandlingerne opfordrede regeringen til at droppe noget af finansieringen fra finanssektoren og i stedet finde penge på beskæftigelsesområdet.

Partiet foreslog blandt andet at skære i bureaukati på jobcentre og indføre deltagergebyr for kursister på sprogskoler i dansk.

Thomas Kastrup-Larsen, der er formand for Arbejdsmarkeds- og Borgerserviceudvalget i Kommunernes Landsforening (KL), hæfter sig ved, at aftaleteksten er »upræcis« i forhold til, hvordan midlerne præcis skal findes.

»Men fra KL's side vil vi lægge vægt på, at det sker via afbureaukratisering, som afskaffer de meget rigide regler i beskæftigelsesindsatsen. Vi har i årevis gjort opmærksom på, at detailstyring står i vejen for, at vi kan udføre en indsats, som tager udgangspunkt i den enkelte borger og medarbejdernes høje faglighed og sunde fornuft. Vi skal kunne prioritere ressourcerne på de grupper, hvor en indsats gør størst forskel,« skriver han i en mail til Information.

Utilstrækkelig aftale

Den nyindgåede aftale om tidlig ret til pension er baseret på objektive kriterier om antal år på arbejdsmarkedet. En 61-årig, der har været 44 år på arbejdsmarkedet, får ret til at trække sig tilbage tre år før folkepensionen, mens 43 og 42 år giver samme ret henholdsvis to eller et år før pensionsalderen. Ydelsesniveauet for tidlig pension er 13.550 kroner om måneden inden skat.

Ud over besparelser på jobcentrene skal finansieringen findes i det økonomiske råderum og en skat på den finansielle sektor. Sidstnævnte har mødt kritik fra flere brancheorganisationer, heriblandt Finans Danmark.

Selve aftalen får ros fra store dele af fagbevægelsen. »God og nødvendig« kalder formand for Fagbevægelsens Hovedorganisation Lizette Risgaard den eksempelvis i en pressemeddelelse.

Men Arne-aftalen er langt fra tilstrækkelig til at løse de problemer, der er med nedslidning på det danske arbejdsmarked, mener Per H. Jensen, som er professor ved Center for Arbejdsmarkedsforskning på Aalborg Universitet.

»Aftalen er baseret på gennemsnitsbetragtninger, hvor alle skæres over én kam. Det er uhensigtsmæssigt, når vi ved, hvor forskelligt danskerne har det sidst i deres arbejdsliv. Og så er der mange nedslidte grupper, der ikke får glæde af ordningen, fordi de ikke helt når op på de minimum 42 år på arbejdsmarkedet,« siger han.

Fakta: Aftale om ret til tidlig pension

- Regeringen, DF, SF og Enhedslisten indgik lørdag en aftale om en ret til tidlig pension
- Retten til tidlig pension er baseret på objektive kriterier. Den tager udgangspunkt i antallet af år på arbejdsmarkedet. Har man som 61-årig været 44 år på arbejdsmarkedet, får man ret til at trække sig tilbage tre år før folkepensionen. 42 og 43 år giver ret til, at man kan gå fra et eller to år før folkepensionen.
- Med aftalen afsættes cirka 3,5 milliarder kroner årligt til en ret til tidlig pension.
- Ud over beskæftigelse, hvad enten der er tale om lønmodtagere eller selvstændige, tæller også perioder med blandt andet dagpenge, sygedagpenge, deltidsarbejde og barselsorlov. På den måde bliver man ikke afskåret fra tidlig pension, hvis man eksempelvis har arbejdet deltid i mange år, været arbejdsløs ad flere omgange eller har været i praktik under uddannelse.
- Også obligatoriske praktikperioder med enten elevløn eller SU tæller med. Det betyder, at nogle sygeplejersker og pædagoger, der ellers ikke var omfattet af regeringens udspil, nu bliver omfattet.
- I aftalen er der også fokus på at styrke arbejdsmiljøet. Der er eksempelvis afsat 100 millioner kroner i 2023, som offentlige og private arbejdspladser kan søge for at forbedre det psykiske og fysiske arbejdsmiljø.
- 41.000 helårspersoner ventes i 2022 at få ret til tidlig pension. Otte ud af ti er ufaglærte eller faglærte. Det skønnes, at 24.000 helårspersoner vil benytte retten, og at 6000 af dem vil komme fra beskæftigelse, mens resten vil komme fra efterløn og andre overførselsindkomster.
- Med aftalen har partierne også peget på finansiering for 450 millioner kroner fra 2024 til at lempe reglerne for at få seniorpension, så alle med en arbejdssevne på 18 timer om ugen kan få seniorpension.
- Finansieringen findes ved besparelse på jobcentre, en skat på den finansielle sektor og i det økonomiske råderum, der er statens forventede overskud i fremtiden.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet